

Tolerancja i nietolerancja religijna

Autorka: Karolina Osiecka

TEMAT

Radzenie sobie z konfliktami międzyreligijnymi/światopoglądowymi oraz związanymi z nimi postawami nietolerancji i tolerancji.

KONTEKST

W czasach, gdy społeczeństwa są zróżnicowane na poziomie kulturowym i osobistym, stoimy przed wyzwaniem kształtowania naszego współistnienia pośród różnych grup religijnych lub światopoglądowych z empatią i tolerancją, tak aby konflikty nie eskalowały, a tym samym zagrażały spójności społecznej.

CELE

- Tworzenie lepszego zrozumienia dla innych grup religijnych lub światopoglądowych
- Refleksja nad własnymi wartościami, postawami i zachowaniem
- Podnoszenie świadomości na temat możliwych sytuacji konfliktowych i uczenie się, jak konstruktywnie sobie z nimi radzić

METODY

- Praca w małych grupach
- Burza mózgów
- Prezentacja i dyskusja

POTRZEBNE MATERIAŁY I SPRZĘT

- Taśma maskująca i dwie kartki A4 z napisanymi dużymi literami słowami "Tak, zgadzam się" i "Nie, nie zgadzam się".
- Flipchart, papier i markery

Przebieg zajęć (proces)

Czas trwania: 2 sesje po 45 minut

CZĘŚĆ 1

Wprowadzenie do warsztatów: 10 min

Osoba prowadząca wprowadza osoby uczestniczące w temat i jego znaczenie społeczne. Wyjaśnia proces i cele tego modułu.

Osoba prowadząca może przedstawić temat osobom uczestniczącym, odwołując się np. do art. 18 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka: "Każdy człowiek ma prawo do wolności myśli, sumienia i religii; prawo to obejmuje wolność zmiany religii lub wiary oraz wolność głoszenia swej religii lub wiary, bądź indywidualnie, bądź wspólnie z innymi ludźmi, publicznie lub prywatnie poprzez nauczanie, praktykowanie, uprawianie kultu i praktyk religijnych".

Ćwiczenie: Po której jesteś stronie?

Ćwiczenie to służy rozgrzaniu się do tematu, rozwinięciu osobistego powiązania z nim i zainicjowaniu pierwszej interakcji z innymi uczestnikami/uczestniczkami warsztatów. Osoba prowadząca dzieli salę taśmą na pół i umieszcza arkusz ze zdaniem "Tak, zgadzam się" po jednej stronie, a arkusz ze zdaniem "Nie, nie zgadzam się" po drugiej stronie. Osoby uczestniczące zaczynają od stanięcia na środku sali. Osoba prowadząca odczytuje wszystkie stwierdzenia jedno po drugim, a uczestnicy warsztatów za każdym razem stają po jednej lub po drugiej stronie, w zależności od tego, jaką mają opinię. Jeśli ktoś nie może się zdecydować, staje na linii pomiędzy.

Przykładowe stwierdzenia (osoba prowadząca może dodać więcej):

- Religia jest dla mnie ważna
- Mój stosunek do religii zmienił się w ciągu mojego życia
- Raz lub więcej razy byłem w konflikcie z powodu moich przekonań religijnych lub światopoglądowych
- Byłem świadkiem konfliktu religijnego lub światopoglądowego jeden lub więcej razy
- Nie chcę angażować się w konflikty religijne lub światopoglądowe

Praca w grupach: 20 minut

Osoba prowadząca dzieli osoby uczestniczące na grupy składające się z 4-6 osób (w sumie nie powinno być więcej niż 5 grup). Każda grupa otrzymuje 2 arkusze flipchartu i długopisy oraz wyznacza moderatora (który prowadzi dyskusję), pisarza (który zapisuje wyniki na arkuszach flipchartu), a także prezentera (który przedstawia wyniki na sesji plenarnej). Każda grupa powinna teraz zapisać termin "tolerancja" na jednym z dwóch arkuszy pośrodku, a termin "nietolerancja" na drugim. Osoba prowadząca prosi teraz osoby uczestniczące o przedyskutowanie w swoich grupach odpowiedzi na pytania "Co charakteryzuje tolerancję" i "Co charakteryzuje nietolerancję". Odpowiedzi są zapisywane na odpowiednich arkuszach flipcharta. Grupy mają 10 minut na każde pytanie.

Prezentacje: 15 minut

Każda grupa ma teraz około 3 minut (w zależności od liczby małych grup) na przedstawienie wyników z dwóch arkuszy flipchart na posiedzeniu plenarnym

CZEŚĆ 2

Omówienie wyników: 10 minut

Arkusze flipchart są wywieszane i jeśli druga część modułu przypada na inną lekcję, osoby uczestniczące powinni mieć krótki czas na przypomnienie sobie ich treści. Następnie osoba prowadząca pyta grupę, które odpowiedzi się powtarzają lub są podobne, gdzie są podobieństwa, a gdzie różnice i czy odpowiedzi można sprowadzić do wspólnego mianownika. Po dyskusji osoba prowadząca wyjaśnia osobom uczestniczącym, czym charakteryzuje się tolerancja. Można tu wykorzystać koncepcję Feldmanna/Henschela/Ulricha¹, zgodnie z którą, aby postawa została uznana za tolerancyjną, muszą zostać spełnione trzy kryteria:

Eva Feldmann, Thomas R. Henschel, Susanne Ulrich: Tolerance. Gütersloh, 2001

- konflikt (powstaje sytuacja, w której dochodzi do konfrontacji różnych wartości lub konkurencyjnych interesów)
- brak przemocy (w tej sytuacji nie występuje przemoc, czy to psychiczna, czy fizyczna)
- równe prawa (akceptacja faktu, że wszyscy mają równe prawa)

Osoba prowadząca zapisuje te wyjaśnienia na papierze flipchart i pyta osoby uczestniczące, czy są zaskoczone tą definicją i czy jest ona zrozumiała. Prowadzi do drugiej części pracy grupowej, w której osoby uczestniczące zajmą się teraz tematem konfliktów o charakterze religijnym i filozoficznym.

Praca w grupach: 30 minut

Osoby uczestniczące ponownie spotykają się w małych grupach i otrzymują od osoby prowadzącej trzy zadania. Każde z trzech zadań zajmie maksymalnie 10 minut.

1. Podziel się sytuacjami, w których doświadczyłeś konfliktu międzyreligijnego lub światopoglądowego. Możesz być zaangażowany w konflikt lub być jego świadkiem.
2. Znajdź przykład z historii, w którym doszło do konfliktu między różnymi stronami religijnymi lub światopoglądowymi. Omów, w jaki sposób poradzono sobie z tym konfliktem.
3. Zastanówcie się wspólnie, w jakiej obecnej sytuacji może dojść do konfliktu różnych wartości lub interesów o charakterze religijnym lub światopoglądowym. Przedyskutujcie, jaki wpływ na konflikt może mieć postawa nietolerancyjna, a jaki tolerancyjna.

Podsumowanie: 5 minut

Wszyscy wracają na salę plenarną. Osoba prowadząca pyta osoby uczestniczące, co było dla nich najtrudniejszą częścią tego modułu szkoleniowego i co z niego wynieśli dla siebie. Odpowiedzi na te pytania są dobrowolne.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Treść tego materiału nie odzwierciedla oficjalnej opinii Unii Europejskiej.
Odpowiedzialność za informacje i poglądy wyrażone w tym materiale spoczywa wyłącznie na autorze (autorach).